

ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО

УДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНЬО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ЗБІРНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ПРАЦЬ

Таврійський державний агротехнологічний
університет імені Дмитра Моторного

**Удосконалення освітньо-виховного процесу
в закладі вищої освіти**

збірник науково-методичних праць

**Запоріжжя
2024**

УДК 821.161.2.09 (062.552)

У45

Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти: збірник науково-методичних праць / Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного. Запоріжжя : ТДАТУ, 2024. Вип. 27. 478 с.

Рекомендовано до друку Вченою радою

*Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного
протокол №11 від 28.06.2024 р.*

Редакційна колегія:

Кюрчев С.В., д.т.н., професор, ректор ТДАТУ (головний редактор); Ломейко О.П., к.т.н., доцент, перший проректор (заступник головного редактора); Шарова Т.М., д.філол.н., професор, начальник ННЦ; Панченко А.І., д.т.н., професор, проректор з наукової роботи; Галько С.В., к.т.н., доцент, декан факультету енергетики та комп'ютерних технологій, Колокольчикова І.В., д.е.н., професор, декан факультету економіки та бізнесу; Іванова І.Є., к.с.-г.н., доцент, декан факультету агротехнологій та екології; Кувачов В.П., д.т.н., професор, декан механіко-технологічного факультету; Шокарев О.М., к.т.н., доцент, в.о. керівника ННІЗУП; Землянська А.В., к.філол.н., доцент кафедри суспільно-гуманітарних наук.

У збірнику подано матеріали науково-методичної конференції ТДАТУ «Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти» (31 травня 2024 р., м. Запоріжжя).

Публікації присвячені питанням розвитку вищої освіти в умовах дистанційного навчання, використання інноваційних технологій в освітньому процесі, неформальної освіти та її ролі в підготовці майбутніх фахівців, упровадження результатів наукових досліджень з пріоритетних напрямів у фахову підготовку здобувачів освіти технічних спеціальностей, провідним тенденціям суспільно-гуманітарної та економічної освіти.

Збірник буде корисним науково-педагогічним працівникам, учителям-практикам, аспірантам та здобувачам вищої освіти.

Статті опубліковано мовою оригіналу

Адреса редакції: 69600, ТДАТУ, пр-т Соборний, 226,
м. Запоріжжя, Запорізька обл.
e-mail: nnc@tsatu.edu.ua

Навчально-науковий центр університету

© Автори публікацій, 2024

© Таврійський державний агротехнологічний
університет імені Дмитра Моторного, 2024

ЗМІСТ

Кюрчев С.В. <i>Виклики дистанційного навчання в переміщених університетах</i>	7
Агеєва І.В., Ортіна Г.В., Нехай В.В., Плотніченко С.Р., Вороніна Ю.Є. <i>Вплив цифровізації на трансформацію неформальної освіти в економічній сфері</i>	21
Арестенко Т.В., Кукіна Н.В., Шквиря Н.О. <i>Нові методи та технології навчання у ЗВО</i>	34
Аюбова Е.М., Ганчук М.М., Скиба В.П. <i>Використання веб-інструментів для дослідження біорізноманіття при викладанні екологічних дисциплін</i>	44
Болтянський Б.В., Болтянська Л.О. <i>Дистанційна освіта в умовах воєнного стану</i>	54
Вертегел В.Л. <i>Самостійна робота студентів в умовах дистанційного навчання»</i>	62
Вороніна Ю.Є., Нехай В.В., Ортіна Г.В., Плотніченко С.Р., Агеєва І.В. <i>Підходи до патріотичного виховання в освітньому процесі</i>	68
Герасько Т.В. <i>Формування світогляду фахівця-агронома за викладання навчальних дисциплін «Еколого-біологічне рослинництво» і «Органічне садівництво»</i>	74
Голуб Н.О. <i>Неформальна освіта: проблеми та перспективи</i>	80
Горбова Н.А., Єфіменко Л.М., Кукіна Н.В., Кравець О.В., Кюрчева Л.М. <i>Формування андрогенної компетентності державних службовців</i>	85
Дьоміна Н.А. <i>Сучасні особливості викладання вищої математики на інженерних спеціальностях</i>	91
Дяденчук А.Ф., Галько С.В. <i>Розвиток навичок моделювання та аналізу сонячних енергетичних систем за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення</i>	97
Єременко Д.В., Єременко Л.В. <i>Генеza та розвиток самонавчання у сучасній вищій освіті</i>	106
Єременко Л.В., Єременко Д.В. <i>Критерії педагогічної ефективності особистісно-орієнтованих технологій навчання</i>	113

Єфіменко Л.М., Горбова Н.А., Кукіна Н.В., Кюрчева Л.М., Кравець О.В. <i>Застосування контекстного навчання при професійній підготовці магістрів</i>	123
Землянська А.В., Землянський А.М. <i>Актуальні технології трансляції гуманітарного знання</i>	129
Зімонова О.В. <i>Особливості роботи викладача щодо підвищення грамотності студентів на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) у ЗВО</i>	140
Зімонова О.В., Шлєіна Л.І., Ісакова О.І. <i>Культура мовлення майбутнього фахівця в умовах місцевих говорів</i>	146
Зінов'єва О.Г. <i>Імітаційне моделювання в освітньому процесі підготовки IT-спеціалістів</i>	153
Ісакова О.І., Шлєіна Л.І., Зімонова О.В. <i>Сучасна освітня парадигма: філософський аспект</i>	159
Коваленко О.І. <i>Інститут кураторства як складова виховних технологій при формуванні особистості студента у закладах вищої освіти</i>	168
Ковальов О.О., Самойчук К.О., Гулевський В.Б., Плахотник І.Г. <i>Підвищення якості знань при стимулюванні творчої активності здобувачів</i>	178
Колесніков М.О., Пащенко Ю.П. <i>Особливості вищої аграрної освіти в Нідерландах</i>	186
Колокольчикова І.В., Шокарев О.М. <i>Проблематика дистанційного навчання у світі та Україні</i>	199
Кравець О.В., Єфіменко Л.М., Горбова Н.А., Кукіна Н.В., Кюрчева Л.М. <i>Застосування математичного апарату та інтерактивних технологій при прийнятті управлінських рішень</i>	206
Кравець О.О. <i>Використання цифрових інструментів при викладанні іноземних мов</i>	215
Кувачов В.П., Коноваленко А.С. <i>Підготовка практично орієнтованих творчих інженерів в умовах дистанційного навчання</i>	221
Кукіна Н.В., Кравець О.В., Горбова Н.А., Кюрчева Л.М., Єфіменко Л.М. <i>Цифрова трансформація: нові виклики та можливості для економічної освіти</i>	229

Кюрчева Л.М., Горбова Н.А., Єфіменко Л.М., Кукіна Н.В., Кравець О.В. Удосконалення майстерності викладача вищої школи в дистанційному режимі	235
Леонтьєва В.В., Кондрат'єва Н.О. Концептуальні засади та комплексна стратегія інформатизації вищої освіти: шлях до конкурентоспроможних фахівців у системі глобального інформаційного простору	241
Мірошніченко М.Ю., Чернова Г.В. Сучасні технології захисту інформації: аналіз ефективності та перспективи розвитку	255
Нестеров О.С., Абдуллаєв А.К., Кубрак С.І. Тестування загальної фізичної підготовленості футболістів 15-17 років	264
Нестеров О.С., Газаєв В.Н., Магула О.С. Впровадження фітнес- технологій у загально-фізичну підготовку у футболі підготовчого періоду річного циклу	271
Нехай В.В., Ортіна Г.В., Плотніченко С.Р., Агєєва І.В., Вороніна Ю.Є. Основні акценти методики викладання дисциплін зовнішньоекономічного напрямку	279
Ортіна Г.В., Нехай В.В., Агєєва І.В., Плотніченко С.Р., Вороніна Ю.Є. Формування методологічного підходу до відтворення інтелектуального капіталу	287
Пашенко Ю.П., Колесніков М.О. Використання інформаційно- комунікаційних технологій при викладанні хімії під час дистанційного навчання	294
Плотніченко С.Р., Агєєва І.В., Вороніна Ю.Є., Нехай В.В., Ортіна Г.В. Основи кейс-технології в освітньому процесі	307
Попова І.О., Квітка С.О., Чаусов С.В. Формування творчих здібностей здобувача-енергетика як суб'єкта виробничого процесу	313
Попова І.О., Постол Ю.О., Петров В.М. Компоненти професійно- педагогічної компетентності викладача ЗВО енергетичного спрямування	324
Постол Ю.О., Гулевський В.Б., Попова І.О. Про формування моделі навчання та підготовки фахівців з основ енергозбереження	332
Сахно Л.А. Штучний інтелект у закладах вищої освіти: проблеми та перспективи	340

Скляр О.Г., Скляр Р.В. <i>Переваги використання хмарних технологій в освітньому процесі закладу вищої освіти</i>	350
Супрун О.М., Симоненко С.В. <i>Стратегії відповідального застосування штучного інтелекту у вищій освіті</i>	358
Шаров С.В., Коломоєць Г.А. <i>Використання ІКТ для забезпечення рухової активності</i>	367
Шарова Т.М. <i>Систематизація даних за результатами інтелектуальних змагань засобами аналітично-інформаційної системи</i>	375
Шарова Т.М., Землянська А.В. <i>Зауваги до вивчення курсу «Українська мова за професійним спрямуванням та основи академічного письма» здобувачами освіти технічних спеціальностей</i>	383
Шарова Т.М., Ломейко О.П., Шаров С.В. <i>Штучний інтелект в освіті: свідомий вибір</i>	390
Шлеїна Л.І., Ісакова О.І., Зімонова О.В. <i>Роль академічної доброчесності у сучасній вищій освіті</i>	409
Шокарев О.М., Кукіна Н.В., Колокольчикова І.В. <i>Інструментарій дисципліни «Маркетинг та логістика» у фаховій підготовці здобувачів ОПП «Агроінженерія»</i>	415
Яцух В.О., Зоря М.В. <i>Використання соціальних мереж при отриманні вищої освіти в Україні</i>	423
Havrilenko Y., Antonova H., Tetervak I. <i>Effective forms of university cooperation</i>	435
Havrilenko Y., Antonova H., Chaplinskyi A. <i>Concept of development of ukrainian higher education in the field of cooperation with foreign countries</i>	442
Havrilenko Y., Matsulevych O., Antonova H. <i>Internationalization of higher education in ukraine. Preconditions, current state, challenges</i>	450
Kryvonos I. <i>Formation of Key Competences in Foreign Language Classes by Means of Artificial Intelligence Technologies</i>	457
Palianychka N., Verkholtantseva V., Fuchadzhy N., Chervotkina O. <i>Implementation of active and interactive learning methods in teaching the discipline «Technological equipment in the industry»</i>	464
Zinovieva O., Lubko D. <i>Analysis and prospects for the implementation of STEM education in the educational process of a higher school</i>	470

Кюрчева Л.М., к.с.-г.н., доцент, **Горбова Н.А.**, к.п.н., доцент,
Єфіменко Л.М., к.н. з держ.упр., доцент, **Кукіна Н.В.**, к.е.н., доцент,
Кравець О.В., к.е.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

УДОСКОНАЛЕННЯ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ В ДИСТАНЦІЙНОМУ РЕЖИМІ

***Анотація.** Розглянуто особливості та основні напрямки удосконалення педагогічної майстерності, професіоналізму викладача в умовах тимчасового дистанційного навчання в вищому навчальному закладі.*

***Ключові слова:** майстерність викладача, академічна мобільність, методика викладання, дистанційна освіта, вища школа.*

Постановка проблеми. Сьогодні для системи української освіти, як і для інших сфер життя суспільства, період воєнних дій є часом випробувань. Після вторгнення російських військ на територію України і тимчасової окупації, багато населених пунктів опинилися під загрозою активних бойових дій. Це призвело до необхідності радикальних змін в організації навчального процесу, зокрема переміщення закладів освіти на підконтрольні території з метою збереження життя всіх учасників освітнього процесу, перехід на дистанційне навчання, а саме, створення безпечного середовища для навчання, саморозвитку та педагогічної діяльності, враховуючи нові реалії життя. Мета вищої освіти сьогодні – це підготовка фахівців, здатних використовувати інновації у навчально-виховному процесі та науково-методичній роботі. Тому основним завданням діяльності сучасного ЗВО в Україні, незважаючи на переміщення, залишається формування інноваційного освітньо-виховного середовища, яке передбачає зміни в організації дистанційного навчання та удосконалення професійної майстерності викладачів для того, щоб вища освіта України максимально задовольняла вимоги часу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями удосконалення та формування педагогічної майстерності займались С. Вітвицька [1], І. Зязюн [2], аналізуючи їх у наукових дослідженнях, структуру педагогічної майстерності досліджували М. Фіцула, І. Кривonos [3]. Питання, пов'язані з підвищенням кваліфікації та педагогічної майстерності викладачів, розкриті в наукових працях М. Романенка, В. Семиченко, Н. Селіверстової та ін. Г. Шевчук розкрила питання української освіти в умовах викликів воєнного часу.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження основних складових педагогічної майстерності науково-педагогічного працівника вищого навчального закладу освіти та проаналізувати шляхи їх удосконалення, визначивши роль цих процесів в дистанційних умовах.

Викладення основного матеріалу. Освіта та педагогічна майстерність викладача в умовах війни суттєво трансформується: змінюється формат освітнього процесу, форми навчання, адже певна кількість здобувачів освіти та педагогів через бойові дії вимушені були переміститися в межах України чи за кордон, тому створювати умови повноцінного освітнього процесу доволі складно.

В таких умовах важлива педагогічна майстерність викладача вищого навчального закладу, яка є особливою формою професійної діяльності. Результатом такої діяльності є розвиток студента, формування знань, умінь і навичок, що дасть змогу майбутньому випускнику активно включитися у різні сфери життя суспільства.

В закладах вищої освіти важливим аспектом є професійний розвиток викладачів вищої школи шляхом постійного заохочення науково-педагогічних працівників до знання іноземних мов та академічної мобільності, що дозволить підвищити педагогічну майстерність викладача ЗВО.

Організовуючи навчальну діяльність студентів в дистанційних умовах відповідно до нормативних вимог, викладач здійснює педагогічну, методичну, виховну роботу, допомагаючи їм адаптуватися до життя в нових реаліях. Також визначає мету і завдання конкретної дисципліни, обираючи оптимальні форми й методи роботи, тобто створення умов для охоплення більшої кількості матеріалу освітнього процесу. Основними видами такої діяльності є не тільки лекції, лабораторні, практичні заняття,

а й використання електронних навчальних курсів, автоматичних систем тестування, засобів відеозв'язку, тощо.

Навчання в дистанційному режимі, відповідно, володіння студентською аудиторією потребує високого рівня професійних знань та навичок. Значний вплив на майстерність викладача має загальний розвиток особистості, тобто його вміння адаптуватися та пов'язувати матеріал із сьогоденням, використовувати інформаційні технології та інноваційні методи організації навчального процесу в умовах воєнного стану. Сьогодні викладач вищої школи має бути спроможним до самовдосконалення в екстремальних умовах війни, швидко пристосовуватись до ситуації, яка постійно змінюється, готовим до різної форми подачі навчальної інформації, збільшуючи комплекс технологічних засобів в якісній реалізації знань умінь та навичок у професійній діяльності.

Необхідно також враховувати, що підтримувати мотиваційну складову під час дистанційного навчання викладачам ЗВО досить складно, оскільки навчальний процес не чітко структурований і контрольований, як під час звичайного навчання, за рахунок того, що студенти можуть самостійно організовувати свій навчальний час, вкладаючись в строки здачі сесії.

Враховуючи ці аспекти, можна виділити проблему психолого-педагогічної освіти викладачів, зокрема тих, які не мають кваліфікації викладача певної спеціальності. Часом брак елементарних знань інтернет-технологій та навичок погіршує сприйняття викладача студентами і значно знижує продуктивність їх співпраці. Проблема ускладнюється тим, що дистанційне навчання частіше активно використовується через мобільні пристрої на основі сервісів смс-повідомлень, електронної пошти, web, viber, telegram, zoom, тощо. Відповідно, навчальний матеріал має бути коротким і конкретним, не мати кілька десятків слайдів презентації чи годинний навчальний відеоконтент.

Сучасний викладач повинен удосконалювати свою майстерність використанням програм доповненої реальності, які надають можливість візуалізувати інформацію та призводять до більш об'ємного її сприйняття, і відповідно, кращого запам'ятовування навчального матеріалу.

Застосування технологізації в дистанційній формі навчання формує думку про те, що успіх у навчальному процесі буде забезпечуватися тільки якістю використання інформаційних технологій. Проте такі технології не

однозначні до одержання педагогічних результатів, викладачами необхідно застосування різних технологій з різним рівнем професійної майстерності.

Загальновідомо, що педагогічна майстерність – це високе мистецтво навчання та виховання, яка постійно вдосконалюється професійними знаннями, вміннями та здібностями. Педагогічна майстерність ґрунтується на організаторських, комунікативних, дидактичних, науково-пізнавальних, прогностичних, дослідницьких здібностях, а також за рахунок емоційної стійкості та здатності до імпровізації.

Зазначені особливості педагогічна майстерність створюють передумови, які забезпечують високий рівень професійної діяльності викладача, до складу якої входять: професійні знання, педагогічна техніка та здібності, об'єктивність, вимогливість, порядність, самоконтроль. Професійний викладач вносить у навчальний процес нові ідеї, розробляє нові методичні системи, тобто підвищує свою майстерність педагогічним новаторством.

До основних шляхів професійного самовдосконалення, можна віднести академічну мобільність викладачів ЗВО, яка підвищить педагогічну майстерність та забезпечить високий рівень професійної діяльності.

Важливим аспектом майстерності викладача вищої школи є глибоке знання дисципліни, яка викладається, адже вміння працювати зі змістом навчального матеріалу робить його зрозумілим та доступним для студента, Використання педагогічного досвіду інших викладачів, застосування ефективних форм та методів на практиці у своїй роботі призводить до самоосвіти та самовиховання.

Психологічним механізмом особливості планування педагогом власної діяльності може бути моделювання навчально-виховного процесу із використанням нестандартних методів навчання, пошуком оригінальних нових ідей для стандартних рішень охоплюючи суть основних взаємозв'язків з ідейно-креативним мисленням.

Сучасний викладач повинен володіти інтуїцією в науково-педагогічній діяльності, вона дозволить швидко, неусвідомлено розуміти складну ситуацію та дозволить знайти правильне рішення.

Зокрема, залучення нетрадиційного навчального матеріалу в дистанційному режимі, несподівані висновки сприятимуть кращому засвоєнню матеріалу та можуть бути спрямовані на самостійний пошук,

творчі роботи та індивідуальні завдання, які удосконалюватимуть не лише професійну, а й особисту майстерність.

Стосовно використання звичних форм і методів роботи, монотонності викладання навчального матеріалу під час проведення практичних занять та читання лекцій, необхідно використовувати інтерактивні технології навчання, моделювати різні ситуації, знаходити сучасне розв'язання проблем, тобто створювати комфортні умови для формування мотивації до дистанційного навчання під час воєнного стану.

До одного зі способів удосконалення майстерності викладача можна віднести використання професіоналізму в педагогічній комунікації зі студентами. Спілкування в діяльності викладача виступає не тільки засобом наукової та педагогічної компетентності, а ще й джерелом розвитку особистості викладача, а саме: здатність об'єктивно сприймати студента за дистанційним спілкуванням, викликати в нього довіру, зрозуміти його позицію під час спілкування, справедливо оцінювати, налагоджувати комунікативну взаємодію, змінюючи відповідно свою поведінку.

Застосування всебічних способів удосконалення майстерності викладача вищої школи забезпечить якісний навчальний процес в дистанційному режимі, творчий саморозвиток та самореалізацію викладача в процесі педагогічної діяльності.

В останніх документах щодо реформування освітньої галузі, а саме: в Законі України «Про вищу освіту» та Проекті Концепції розвитку освіти України на період 2015-2025 років, зазначено (ст. 57, 58, 60), що науково-педагогічні працівники мають право і зобов'язані не рідше одного разу на п'ять років підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність, наукову кваліфікацію, результат якої враховується при обранні на посаду за конкурсом чи укладанні трудового договору [4]. Також у Проекті Концепції розвитку освіти України на період 2015-2025 років пропонується запровадити комплекс заходів, спрямованих на заохочення академічної мобільності викладачів (міжнародної та внутрішньої).

Підвищувати кваліфікацію можна шляхом самоосвіти, тобто самостійно здобувати нові знання опрацьовуючи наукову літературу, брати участь у наукових конференціях, тренінгах, також удосконалювати знання онлайн-курсами, підвищувати рівень комп'ютерної грамотності, отримувати навички в галузі педагогіки вищої школи.

Академічна мобільність збагачує індивідуальний досвід викладача, дає можливість дізнатися більше та розширити знання, дозволяє удосконалити знання іноземної мови, тобто стати конкурентноздатним фахівцем, викладачем. Сьогодні, освіта відкрита для нових тенденцій, знання сучасних форм підвищення кваліфікації, стажування та академічна мобільність найбільш результативні щодо удосконалення педагогічної майстерності викладача вищої школи.

Висновки. На підставі теоретичного аналізу можна зробити висновок, що вдосконалення педагогічної майстерності викладача вищої школи повинно відбуватися шляхом системного підходу. Реалізація всіх способів удосконалення майстерності викладача забезпечить здійснення навчального процесу в дистанційному режимі на високому науково-методичному рівні з врахуванням відповідних психолого-педагогічних аспектів. Педагогічна майстерність викладача вищої школи сприятимуть креативному саморозвитку та самореалізації усіх учасників навчального процесу та удосконаленню викладача в процесі професійної діяльності.

Література

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: підручник. Житомир: Поліграфічний центр, 2012. 384 с.
2. Зязюн І.А. Педагогічна майстерність: підручник для вищих навч. закл. К. : Вища школа, 2004. 422 с.
3. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. К. : Академвидав, 2006. 352с.
4. Проект Концепції розвитку освіти України на період 2015-2025 років. URL: <http://mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1390288033/1414672797/>.

Kiurcheva L., Horbova N., Yefymenko L., Kukina N., Kravets O.
Improvement of higher education teacher's skills in distance learning mode

***Summary.** The features and main directions of improving pedagogical skills and professionalism of a teacher in the conditions of temporary distance learning in a higher educational institution are considered.*

***Key words:** teacher's skills, academic mobility, teaching methodology, distance education, higher education.*

Для нотаток

